

MAARIANKÄMMEKKÄ VIETTELEE VALHEILLA

Täpläkämmekän alalaji maariankämme on upea ilmestys. Kauneuden lisäksi se on mainio strategisti ja ovela kuin kettu. Heinäkuu on täällä pohjoisessa sen kulta-aikaa.

Kostealla paikalla suon laidalla tai veden äärellä elävän maariankämmekän kukinto nousee jopa 40 senttimetrin korkeuteen ja on upea valko-violetinkirjava ilmestys. Kukkiensa väreissä on paljon eroja yksilöiden välillä. Lehdet ne vasta ovatkin huomiota herättävät – niissä on täpliä. Harvoilla kasveilla on täpläkuosia lehdistään. Tämä kasvi on todellinen individualisti.

Se aloittaa kukintansa kesä–heinäkuun taitteessa ja jatkuu jopa elokuulle saakka. Maariankämmekällä on hyvä syy pitää kukintoa yllä niin pitkään – se odottaa höynäytettäviä hyönteisiä vierailijoiksi. Kohteena ovat muun muassa nuoret kokemattomat kimalaiset, kukkakärpäset ja sarvijäärät, joita kukka houkuttelee kauneudellaan.

Kimalaisen laskeuduttua hurmaavasti löpöttävälle alahuulelle alkaa se etsiä medestä ja siitepölystä koostuvaa buffettipöytää. Kukan sisällä kimalainen on kuitenkin hämmäntynyt. Se ei löydä mettä, eikä liioin siitepölyä. Kimalainen lähtee turhautuneena pois kukasta, mutta saattaa ihmetellä, miksi lentäminen on yhtäkkiä niin hidasta. Sen päähän on tarrautunut kahva, jonka mukana varren päässä tulee siitepölystä koostuva tiivis myhky. Maariankämme on huijannut pörriäisen kukkaansa noukkimaan siitepölypaketin, josta se ei kuitenkaan anna hitustakaan palkaksi. Mettä se

ei ole koskaan tehnytkaan tarjolle. Kimalainen on joutunut painavan lastin kuriiriksi.

Hyväuskoinen kimalainen ei kuitenkaan ole tyhmy. Se ei eksy enää samannäköiseen kukkaan uudestaan. Normaalistihan kukkien ja pörriäisten suhde on vastavuoroinen: pörriäinen saa ruokaa ja kukka saa lisääntymisapua. Maariankämmeillä tapahtuukin vain vähän pölytyksiä. Se on kuitenkin sinnikäs ja odottaa kärsivällisesti täydessä kukassa. Yksilöiden eriväriset kukinnot myös auttavat hämäämään hyönteisiä. Joskus käy flaksi ja siitepölymyhkyinen pölyttäjä eksyy toiseen kämmekkään. Siitepöly päättyy emiin saakka ja tapahtuu hedelmöitys. Session jälkeen kukat lakastuvat hyvin nopeasti. Nyt alkaa siementen kehitys kukan kohdussa, siemenkodassa.

Maailmassa kämmekekäkasvit eli orkideat ovat varsin yleisiä. Ne ovat toiseksi suurin kasviheimo, johon kuuluu yli 27 000 lajia. Näistä lajeista kolmannes huijaa tärkeitä pölyttäjäkumppaneitaan. Tämä on huima määrä lajeja, joten selvästi veksaus on ollut onnistunut valinta evoluution arvaamattomalla polulla.

Minttu

Kuvitus: Tanja Kaulanen

Kaupan uusi vuokralainen on tinkinyt itselleen ilmaisen petipaikan ja huonepalvelun. Taustalla Nick Laitamaa, joka kävi esittelemässä kyyhkyn Kuukkelin toimittajalle.

Ylläsjärvellä palloilee eksynyt englantilainen

Juhannuksen alla ylläsjärveläisen Eelin Kaupan pihaan ilmestyi vaalea kaunotar, joka käänsi päätä.

– Kyllä se heti pisti silmään, kun se siinä pihalla tepasteli. Ja sen verran lähelle päästää, että on se kyllä ollut ihmisten kanssa tekemisissä, Eelin Kaupan kauppias **Anita Ylläsjärvi** kertoo.

Tulokas löysi pian turvallisen tukikohdan kaupan takaovelta, pahvipaalainkoneen päältä.

– Laitoimme sille sinne vettä ja ravintoa, jotta se saa levätä rauhassa. Väsyneen oloinen se oli, Anita toteaa.

Sitten oli aika ottaa tarkemmin selvää, mistä pulu on tänne pölähtänyt.

– Pohjois-Suomen Eläinsuojeluyhdistyksestä sanottiin, että se voisi olla jonkun yksityisestä kyyhkyslakasta, ja että se menisi kotiinsa, kun on tarpeeksi levännyt.

Mutta pulu on ja pysyy. Anita epäilee, että se on totaalisesti eksynyt reitiltään, eikä enää tiedä, minne palata.

Selvitystyötä

Linnun jaloissa on renkaat, toinen vihreä ja toinen sininen. Jotta renkai-

den tekstistä saatiin selkoa, Kuukkelin pyörähti pulun pakeilla. Valokuvista pystyi lukemaan sinisen renkaan tunnistetiedot, ja Google puolestaan paljasti, että NEHU-kirjaimilla alkavaa rengasta kantava lintu on taivaltanut hieman pidemmän matkan: NEHU on lyhenne sanoista The North of England Homing Union.

NEHUn kautta saimme langan päähän siivekkään omistajan, joka asuu Redcarissa Pohjois-Englannissa. Hän vahvisti linnun omakseen, mutta ei ehtinyt vielä selvittämään kyseisen yksilön tarkempia tietoja. Tarina saanee siis jatkoa seuraavassa Kuukkelissa.

Ennen kyyhkyn omistajan tavoittamista lajitunnistamista tehtiin useamman biologin voimin. Asiassa auttoivat muun muassa Luonnontieteellisen museon biologit. Asiantuntijat pyörittelivät useampia lajivaihtoehtoja, joista vahvimaksi nousi kirjekyyhky eli kesykyyhky.

Kirjekyyhky voi lentää jopa 1200 kilometriä päivässä ja on äärimmäisen taitava suunnistaja. Virheitä kuitenkin sattuu myös mestareille.

Satu

Kyyhkyn jalassa on rengas, joka kertoo sen lentäneen Pohjois-Englannista.